

A szamár

Georges Govy

Joaquin maga elé meredt. Balszeme félig lehunyva, a jobb meg tágranyílván: lesben, kereken és feszülten, mintha éppen most készülne elhagyni üregét.

Carlos összeszedte azt a pár csepp nyálat, ami még a szájában száradt és ünnepélyesen kiköpött.

— Szeretnék vízfordó lenni, olyan, mint te.

— Igen — mondta Joaquin.

Két lépésnyire tőle Blanco állt, a szamár. Szép, puhaszórú állat. Carlos hozzálépett és megsimogatta remegő farát.

— Hagyd Blancot, hagyd békén a szamaramat! — szólt rá az öreg Joaquin.

— A te szamarad! A te szamarad!

Joaquin fabódéja előtt ült egy összehajtogatott zsákon. Megkopogtatta falábát.

— Egy szép napon a tiéd lesz. Neked ígértem.

— Haláloed után — mondta keserűen Carlos.

Joaquin ráhagyta:

— Haláloed után.

A nap, mint egy dühös kakas, az égbolt tetején ágaskodott, s tollai alatt ijedten görnyedezett az andalúziai föld.

Carlos újból megforgatta nyelvét kiszikkadt szájában, rántott egyet hosszúszerű nadrágján, amely minduntalan lecsúszott a derekáról és egészen elta-karta gumicipőjét.

— Hát aztán mikor szándékozol meghalni?

— Nem tudom — felelte kitérően Joaquin —, talán két-három év múlva. Carlos vállat vont.

— Nem hiszek én neked. Ti öregek sehoogy se tudjátok rászánni magatokat, hogy elmenjete. Nem úgy van az nálatok, mint nálunk gyerekeknél. Mi gyorsan elmegyünk. Nézd csak Matias, a San Diego-köz vak koldusát. Még a télen meg kellett volna halnia. Mindenki elkészült rá: a felesége, az orvos, a pap is, aki meggyóntatta. És mi történt? Még ma is él.

— Hát ez igaz — mondta Joaquin. — Matias él. Megszűnt a köhögése is. Az arca is kiszínesedett, olyan mint a félig-érett paradicsom.

— Az öreg Anton, Pepito nagyapja — folytatta Carlos válasza sem méltatva Joaquin szavait —, őnéki is meg kellett volna halnia. Már néhány hónapja. Aki görnyedt hátát látja és viaszfejét, azt hiszi, máris halott. Fia megrendelte a koporsót. És mit csinál Anton? Meghalt? Dehogy! Befeküdt a koporsó-jába... hogy kipróbálja és kész!

Joaquin elfojtotta mosolyát.

— No látod, ez azért van, mert mi öregek bölcsék vagyunk. Nehezen szánjuk rá magunkat a nagy útra. Csak azt ismerjük, amit elhagyunk, de hogy mit találunk ott, ahova megérkezünk, azt senki se tudja.

Hervadt ajkára kicsi, fukar mosoly ült és hozzátette:

— Tehát újból és újból megfontoljuk. Így van ez, Carlos!

— Tréfálkozol velem — mondta türelmetlenül Carlos. — Nekem még sok mandulát kell eladnom. Úgy kell siklanom a vendégek asztalai között, mint valami tolvajnak és tűrni, hogy a pincérek kikeressenek. Vízhordó szeretnék lenni! Te már öreg vagy. Nem tudsz elég gyorsan járni a falábadal. Nem sokat keresel. Add nekem Blancot, míg élsz! Mindennap átadom neked keresetemet felét.

Joaquin mintha gondolkozott volna az ajánlaton. Kitépett füléből két szürke szőrszálat és figyelmesen vizsgálgatta őket.

— Nem — szólt végül. — Amíg élek, nem. Halálom után megkapod. Mindig is így mondtam neked.

Balszemét egészen lehunyta és így folytatta:

— Azt mondd, vízhordó szeretnék lenni. Ehhez nincs szükséged Blancora. Az én időmben...

— A te időben! — üvöltötte Carlos.

— A te időben! De ma már nem bátoron utaznak az emberek, hanem vonaton, autón, repülőgépen. És a vízhordók sem nagy korsókban, a hátukon cipelik a vizet. Szamaruk van!

A düh elvakította. Minden okossága elhagyta:

— Te is eleget sírtál, amíg kikönyörögted ezt a szamarat. Milyen boldog voltál, amikor a városatyák, hogy lerázzanak, odavetették neked Blancot, mint a kutyának a csontot.

— Mint a kutyának?! — ordította Joaquin. — Nekem nem kellett sírnom ezért a szamarért. Ajándéku adták, te kis fattyú! Mégpedig beszéd kíséretében! Én harcoltam Spanyolországért, bizony!

— Igen — mondta Carlos. — Ez igaz. Te harcoltál Spanyolországért. Elvesztetted a lábadat. De ne próbálj megakadályozni abban, hogy...

Joaquin gyorsan lecsatlolta csonkjáról a falábat és hevesen megrázta:

— Azt hiszed, hogy egy láb, egy húsból és csontból való láb nem ér meg egy buta szamarat? Felelj!

— Nem tudom — felelte Carlos sötéten. — Sose jártam még falábon.

Kissé elfordítva tekintetét az öreg Joaquinról, így folytatta:

— Te harcoltál a háborúban, tudom. De élsz. Sőt még szamarad is van. De vannak mások...

— Kik azok a mások? — kérdezte csípősen Joaquin.

— Mások! — ismételte makacsul Carlos.

Joaquin egy percig hallgatott.

— Mások! Azok a rokonaid, akik Spanyolország ellen harcoltak. Ezért vagytok nyomorban.

Fogta a falábat és gondosan egy kőre helyezte maga elé.

— Menj már innen — szólt rá hirtelen. — Untatsz. Tiéd lesz a szamar. Álom a szavam. De a halálom után.

Carlos szó nélkül otthagyta az öregot.

A lenyugvó nap aranyesővel öntötte el Lopezek barlanglakásának bejáratát. Carlos megállt és Luis öccsét kereste. Luis a fűgefa alatt játszott egy kiskutyával. Odanyújtotta neki mutatóujját, s amikor a kis állat bekapta, lassan fölemelte a földről.

Luis egész ruházata egy ócska vászonnadrágból állt. Kariján két ezüst karkötő fityegett. Meztláb volt.

Carlos fűtyentett. Luis otthagyta a kiskutyát, megigazította karkötőit és bátyja felé futott.

— Beszéltél az öreggel? — kérdezte.

— Igen. Nem adta Blancot.

Egy pillanatra elhallgatott és felháborodva hozzátette: — És csak két-három év múlva akar meghalni.

Luis lehorgasztotta fejét.

— Tehát el kell kezdenem veled munkát.

— Igen.

Carlos kerülte öccse szemrehányó tekintetét.

A távolban Granada pöffeszkedett a naptól fehéren izzó fakó égbolt alatt kertjeivel, szökőkútjaival, cifra templomaival, fehér teraszaival, rózsáival, ciprusokkal szegélyezett sétányaival, Alhambrájával. Mintha csúfólódott volna Carlossal. S ő sóhajtott.

Egy kis aragóniai fészekben született, reménytelenül csúnya volt és szegény, s arról álmodozott, hogy egy napon majd bosszút áll ezen a gögős városon mindazokért a megaláztatásokért, amelyeket el kellett szenvednie. Ha majd ő valami csoda folytán gazdag úr lesz, s egy fenéges autóban végigszáguld Granada utcáin... Vagy pedig az „Alhambra Palace” erkélyén állva szórja majd a tömegnek a tiz, húsz és száz pezetákat...

Luis viszont békére vágyott. Idegenkedett a harctól. Szívesen képzelte el magát valami kolostorban. A patio virágait öntözte vagy hűvös boltívek alatt sétált rózsafűzért morzsolgatva. Olyan

Sáfrány Imre illusztrációja

világtól elzárt kolostorban, amelyet Bonifáció atya írt le, miután többnapos böjt után lesoványodva, égő szemekkel, lemondott a puha ágyról is, a kőlapokon aludt és kárhozottnak mondta magát, legnagyobb kétségbeesésére Luis anyjának, aki a háztartást vezette.

— Szerzetes szeretnék lenni — jelentette ki Luis.

— Bonifáció atya egészen elcsavarta a fejedet — válaszolta Carlos és kiadta a parancsot: — Inkább nézd meg anyát.

Lopezné egy vaságyon feküdt a barlang második helyiségében. A félhomályban nem látszott az arca, csak hosszú, sovány nyaka. Fekete blúz takarta lapos mellét. Szoknyája szintén fekete volt és egészen a bokáig ért. Dagadt és csúf bokái voltak.

Carlos tekintete anyjáról a falon függő pilári Szűz képére siklott. Szép volt és gazdagon volt díszítve ez a Szűz, úgy élt a barlangban, mint egy gögös, közböbs idegen. Meghökkentette és kétségbeesztette Carlos. „Soha egy ujját se fogja megmozdítani, hogy segítsen rajtunk” — lázadozott magában.

— Mama, ma este magammal viszem Luist.

— Nem — mondta Lopezné és meg se mozdult az ágyon. — Az öcséd még gyerek.

— Hétéves lesz.

— A hétéves is gyerek — ismételte Lopezné.

Carlos nem hagyta magát:

— Én is hétéves voltam, amikor mandulát kezdtem árulni.

— Te sohasem voltál igazán gyerek. — A lábod tele van vízzel — szólt váratlanul Carlos. — Nem vezetheted tovább a háztartást. Luisszal megégyeszer annyit kereshetek. Ott fogod hagyni Bonifáció atyát. Pihenni fogsz. Talán meg is gyógyulsz.

Sarkon fordulva intett Luisnak és kimentek a barlangból.

Az asszony megtapogatta dagadt bokáit, aztán szemét lehunyva a fal felé fordult. Eltűntek már az utolsó napsugarak, melyek a barlang bejáratán táncoltak. Az árnyak leszállva a falakról a földes padlón imbolyogtak, majd sötét fátylukkal jótékonyan betakarták a kinyújtózva fekvő asszonyt és dagadt bokáit.

A két kölyök egymás mellett bandukolt. Egy cifra macska csatlakozott hozzájuk. Pedro, a koldus, gépiesen feléjük nyújtotta tenyerét, aztán felismerve őket, visszahúzta. Egy ablakból egy gitár röptette sóhajait az estébe.

Egy kis szatócsbódé előtt megálltak. Carlos egy görögdinnyét vett, meg kenyereket. Alighogy leültek a padra, máris féltucat rongyos gyerek fogta körül őket. Nem vették le szemüket a dinynyéről.

— Mit néztek rajtunk? — kérdezte Carlos és étvágyát vesztve felállt.

— Gyere — szólt Luisnak. — Majd lent eszünk, távol ezektől az éhenkórászoktól.

A Sacro Monte-ről leereszkedett az éjszaka s rátelepedett Granadára. Súlyos, fojtó volt az augusztusi éj. Granada összezugsorodott, lassanként elvesztette fénylő körvonalait, s mint nemlétező gigászi növény, mely a vihar kö-

zeledését érezve, girbe-görbe ágait visz-
zahúzza, Granada is bevonta, maga
felé húzta elsötétedett utcáskáit.

A két kisfiú leereszkedett az Albai-
cin-ről a Plaza Pinedára. Egyelőre még
óvatosan távoltartották magukat a ven-
dégek asztalaitól. A dobogón Miguel, a
táncos, cipósarkait csattogatva hívta
magához a táncosnőt, aki röpdőső alsó-
szoknyaival egyre csak távolodott tőle.
Miguel hiába ismételte hívását. A
fiatal táncosnő, mint valami felhúzható
baba, egyhelyben forgott. Miguel ösz-
szeráncolt homlokkal, összeszorított szá-
jával, lassan és fenyegetően közeledett
feléje.

Carlos tekintetével megkereste öccsét.
Egy asztal alatt, a porban aludt.

— Kelj fel! — szólt rá.

Majd gorombaság nélkül megrugta.

Luis ásitva és szemét dörzsölve föl-
kelt.

— Nézd csak, hogy kell ezt csinálni.

— Nézem — mondta Luis.

Carlos körülnézett, s látván, hogy a
főpincér a kávéház belsejében tartózkod-
dik, hanyagul a szomszéd asztal felé
tartott. Letett rá egy szem mandulát,
mosolygott és a másik asztalhoz ment,
letett rá egy szemet és így tovább. Ami-
kor a zacskóból kifogyott a mandula,
visszament öccséhez.

— Most várjunk. Amíg megrágnak.

— Miért adtál nekik mandulát?

Carlos kuncogott.

— Miért? Ha elég lenne a kínálás ah-
hoz, hogy megvegyék, akkor minden
granadai fiú mandulával kereskedne.

Intett egy kis púpos cipőtisztítónak,
aki a vendégek lábát vizsgálgatta.

— Hogy megy az üzlet?

— Sehogy! — vetette oda epésen a
cipőtisztító. — Ezek a disznó külföldiek.
már csak néhány szíjből álló lábbelit
viselnek. Nincs rajtuk semmi fényesí-
teni való! Nemsokára már meztláb fog-
nak járni, hogy megtakarítsanak egy
pezetát.

Letette nagy fekete dobozát a földre
és zsebében egy kis dohány után kez-
dett kutatni. Púpja ügyetlenül ugrándo-
zott koszos zubbonya alatt.

— Az ötödik asztalnál ülő hölgy meg-
ette a mandulát — jelentette Luis.

Carlos fogta tálcáját, átlépett az útjá-
ban ülő púposon és a Luis által meg-
jelölt asztalhoz ment.

— Asszonyom — mondta udvariasan
—, ön megkóstolta a mandulámat. Hogy
ízlett?

— Pompás volt — mondta az asszony.

— Köszönöm, kisfiam.

Carlos hülyén érezte magát. Azok,
akik megették az asztalukra tett man-
dulát, rendszerint vettek egy zacskóval:
ez szinte szabály volt. Csak ez a hölgy
hitte, hogy Carlos aiándékba adta neki
a mandulát. „Hódolatom jeléül talán”
gondolta keserűen. — „Meg kell neki
mondani, vegyen tőlem legalább egy
egypezetás zacskóval.”

De nem szólt semmit. A lovagiasság-
tól ösztökélve, amely ott szunnyad
minden spanyolban, fogta tálcájáról a
legnagyobb zacskót, a hárompezetásat,
és szertartásosan az asszony kesztyűje
és táskája közé tette. Aztán elindult.

— Hej! — szólt rá a férfi, aki ugyan-
annál az asztalnál ült. — Te árulod,
vagy pedig ingyen osztogatsz a mandu-
láidat?

Carlos visszafordult. Napsütötte arcú
férfi volt, nagy tő díszítette nyakken-
dőjét. Vastag szivar lógott a szájából.
„Délamerikai” gondolta Carlos.

— Árulom — mondta. — De ha ne-
kem úgy tetszik, akkor odaajándéko-
zom. Ingyen adom.

— Kis szemtelen, nem kellene a
piszkos manduláid! — kiáltotta az asz-
szony.

Arca most csúf és közönséges volt. El-
kapta a mandulás zacskót és Carlos
tálcájára dobta.

Az amerikai mondott valamit egy
Carlos számára ismeretlen nyelven. Az
asszony lecsillapodott, de azért csúnya
maradt és szeme égett a haragtól.

A férfi Carloshoz fordult.

— Nem kell komolyan venni. Tudod,
ez a hölgy nagy színésznő. A nagy szí-
nésznőknek pedig — tette hozzá Carlos
füléhez hajolva — nincs mindig nagy
eszük is. Én majd megfizetem neked a
mandulát.

De elfelejtette megtenni. Súlyos te-
nyerét a fiú vállára tette.

— Én filmeket gyártok, tudod mit
jelent az?

— Természetesen — válaszolta Car-
los. — Bizonyára jó mesterség.

— Szeretnél filmen szerepelni?

— Az attól függ...

A férfi mintha gondolkodott volna.

— Én ugyan már felvettem egy fiút,
de butának látszik. Nem tudja megszok-
ni a Jupiter-lámpákat.

— Én bizonyára könnyen hozzászok-
nék.

— Igen — mondta a férfi. — Na jó,
gyere el holnap! A Plaza de Gracián
felvételezünk. Tudod, ugye, hol van.

Gyere holnap nyolc óra előtt, aztán majd meglátjuk. És hozzá magaddal egy szamarat.

— Szamarat?... De nekem nincs szamaram! Ha volna, akkor nem árulnék mandulát.

— Hát bizony ez így elég komplikált — mondta a férfi. — Mert a másik fiúnak saját szamara van. Kérj valahol kölcsön egyet félnapra. Nem fogod megbánni, ha majd megkapod tőlem a pénzt.

Azután ügyet se vetve többé Carlosra, felvette az asztalról a hölgy legyezőjét. Hol kinyitotta, hol becsukta.

Carlos visszament a helyére.

— Az az öreg hölgy a negyedik asztalnál, balról, megette a mandulákat — mondta Luis. — A franciák is annál a hátsó asztalnál.

— Jól van — mondta Carlos szórakozottan.

Leoldotta tálcáját és öccse nyakába akasztotta.

— Eredj — biztatta. — És igyekezz behajtani rajtuk a hárompezetás zacskó árát.

Luis kis ideig egyhelyben topogott, majd mint a pórázától megszabadult kiskutyá, eliramodott.

Az éjszaka egyre közeledett. Már forró karjai közé szorította a Plaza Mariana Pinedát.

Carlos letörölte az izzadságot, amely már az álláról csöpögött. „Szamár...”

— ábrándozott. „Szamár! Joaquinnak kölcsön kell adnia Blancot. Vajon most hol lehet?”

Joaquin a tér másik oldalán, két vízescorsója mellett állt. Hátát neketette egy fának, az eget vizsgálta, amelyre megszámlálhatatlan csillag szövevényes ábrát rajzolt. Mögötte Blanco kapargatta csöndesen a földet. Időnként türelmetlenül megrázta szép fehér fejét, mintha valami makacs emléket akarna elűzni, vagy talán számári sorsán tűnődött.

Carlos letelepedett Joaquin mellé.

— Úgy látszik, nem valami sokat törödsz a vevőiddel — mondta bevezetesképpen.

— Se többet, se kevesebbet, csak éppen annyit, amennyit a vevők törődnek velem — válaszolta Joaquin.

— Nem adnál ide a szamarat? — folytatta Carlos.

— Amíg élek, nem.

— Hát akkor add kölcsön. Csak holnapra add kölcsön, Joaquin.

— Mit használna az neked, ha egy napra tiéd lenne Blanco? — kérdezte színlelt jóakarattal Joaquin.

Carlos legyőzve Joaquin iránt érzett haragját, megfontoltan elmagyarázta, hogy mit szándékozik tenni. Joaquin egy hosszú percig gondolkozott s megkérdezte Carlost, mennyit remél kapni az amerikától. Utána kijelentette:

— Nem.

Levette falából a kisszékről, ahol pihentette és a másik mellé tette.

— Blanco nem szeretheti az ilyesmit, biztos vagyok benne — tette hozzá.

Dobogó szívvel, öklöbeszorított kézzel otthagya Joaquin, aki újból az eget kezdte vizsgálgatni.

Luis újból egy üres asztal alatt taláta. Mélyen aludt. Egyik tenyerével szemét védte a neoncsó éles világításától, a másikban néhány pénzdarabot szorongatott.

Carlos ismét munkába állt. De lelke máshol járt. Képzeteiben Blancot látta. Blanco szép fejének képét minduntalan Joaquin csúnya vén fejének és falábnak képe váltotta fel. A faláb, szíjain ide-oda hánykolódva, mintha nyikorogva nevetett volna rajta.

Carlos igyekezett képzeletének képeit elűzni és gépiesen maga köré nézett.

Az üzletvezető éppen egy kislányt vezetett egy szabad asztalhoz. A kislányon madeira ruha volt, bő szoknyája alatt keményített csipkészerű alsószoknya. A fiún bársonyruha, nyakában aranylánc, rajta medalionok. Méltóságteljes volt és szemelláthatóan igen elégedett önmagával. Mögöttük, mint két tudós kacsa, a nevelőnő meg a dada totyogott.

A fiú megállt és intett Carlosnak.

— Adj egy zacskó mandulát — szolt nyafogó hangon.

A két kacska kórusban kiáltott:

— Add gyorsan azt a zacskót. Ne várasd az úrfit!

A kislány is megállt és úgy nézte Carlost, mint egy ismeretlen rovar, akit úgy beburkoltak a durva posztónadrágba, hogy még a lábafeje se látszott ki, se a fűzőnélküli gumicipője. Hideg tekintete alatt Carlos lehajtottá fejét. Aztán egyszerre csak felkapta és a vendégek megrökönyödésére kiabálni kezdett:

— Pokolba az úrfival! Pokolba egész Granadával!

Leakasztotta nyakából a mandulástálcát és földhözvágta. Aztán megkeverte öccsét, aki az igazak álmát aludta.

— Kelj föl, hazamegyünk.

Egy csöppnyi olajmécses világította meg a barlang belsejét. Luis lefeküdt és rögtön elaludt. Mellette Carlos kinlódott, nem jött álom a szemére. Hajnalban úgy tűnt neki, mintha a pilári Szűz elhagyta volna a képkeretet és feléje közeledne. Dobogó szívvel, nagy szemekkel meredt a falra. A Szűz nem lépett ki a keretből, de nézte őt. Követelő, hideg tekintete a Pineda téri kislányra emlékeztette. Hirtelen gyöngének és rettenetesen bűnösnek érezte magát.

— Ó, Szűzanyám! — motyogta. — Segíts rajtam! Hisz még csak tízéves vagyok. Tízéves és hét hónapos. És clyan sovány vagyok. A múlt évben vörhenyem volt. Ugye, emlékszel? A gumicipő is bosszant, minduntalan elvesztem a fűzőjét. És nagyon melegem van a posztónadrágban.

Aztán elhallgatott, alattomosan a Szűzre nézett. De semmit se tudott leolvasni arcáról. Nem tudta, hogy fogalmazza meg a kérését.

— Te osztasz minden jót itt a földön... — kezdte, ösztönösen Bonifáció atyát utánozva, aki így imádkozott a templomban. — Támogass erős, jótékony kezdeddel...

Majd újból megállt.

— A te olyan szép és oly fehér kezdeddel...

Hirtelen megijedt, hogy a pilári Szűz azt képzeli majd, hogy csodát kíván tőle és megharagszik rá.

— Ó — mondta hirtelen —, én nem is akarok olyan nagy dolgot. Csak egy szamarat adjál nekem. Add Blancot, az öreg Joaquin szamarát.

Lehajtott fejjel, visszafojtott lélegzettel várta a Szűz választ a barlang csendjében. Végül úgy tűnt neki, mintha egy kemény, de mégis dallamos hangot hallana:

— Legyen kívánságod szerint, Carlos, neked adom az öreg Joaquin szamarát. Menj el érte.

— Köszönöm — rebegte a fiú. — Köszönöm! Ha majd gazdag leszek, kápolnát építtetek a tiszteletre. Spanyolország legszebb kápolnáját!

Carlos megragadta Luis karját. Luis a szemét dörzsölve, durcásan folytatni akarta az alvást.

— Ébredj! — súgta Carlos. — A pilári Szűz nekem adta Blancot, az öreg szamarát. Menjünk érte.

Luis felült a fekhelyén.

— Noked adta Blancot? — kérdezte hitetlenkedve. — Tehát én elmehtek szerzetesnek?

A sápadt égen egymásután aludtak ki a csillagok. Három kis beteg felhő lassan oszladozni kezdett, foszlányokban szakadt le róluk szép bársonyos húsuk és végül szomorúan elolvadtak. A nap még nem látszott, még a hegy mögött guggolt.

A két fiú megállt Joaquin szállása előtt. Ajtaja nyitva volt. Joaquin egy földreterített szalmazsákon aludt a fabódé mélyén, Blanco a bejáratnál egy halom fűvön.

Egy nyúl, isten tudja honnan, Luis lábai közé szaladt. A kisfiú hátrált és egy száraz ág megreccsent a lába alatt. Carlos egy percig hallgatta Joaquin lélegzetvételét, majd óvatosan Blancohoz lépett. A szamar fejét a falhoz támasztva, oldaltfekve aludt. Kinyitotta csodálkozó szemét és hegyezte a fülét. Carlos gyengéden megsimogatta a hátát.

— Keresd meg az öreg falábat — súgta öccse fülébe. — Nem volna jó, ha kijöhetne a bódéból és fellármázná az embereket.

Luis tagadólag rázta meg a fejét.

— Ostoba! — sziszegte Carlos.

Othagyta Blancot és a sötétben tapogatódzva kutatni kezdett a bódében. A láb egy nagy kampósszegezen lógott a szalmazsák fölött.

A fiú egy pillanatig az öreget figyelte: nyugodtan aludt, fogatlan szájjával nagyban fújta a kását. Carlos leakasztotta a falábat. Nehéz volt és zsíros. Odanyújtotta öccsének.

— Fogd meg! — súgta.

Aztán a szamarhoz lépett és fel akarta állítani. Blanco azonban nem mozdult. Carlos a farkánál fogva húzta. A szamar felordított.

— Ki van itt? — kérdezte álmos hangon Joaquin.

— Fuss! — súgta Carlos az öccsének.

Luis a falábat szorosan magához ölelve elfutott.

— Ki van kint? — ismételte Joaquin hirtelen magához térve.

A falábat kereste.

— Tolvajok! — ordította.

— Kelj fel! — parancsolt rá Carlos a számárra, amely álmos szemmel nézett rá.

Aztán rávágott egy ággal, melyet a földön talált.

Blanco végre fölállt és követte Carlóst.

A fabódé mélyén Joaquin már föladta a reményt, hogy egy lábon ugrálva megtalálja a falábat.

— Segítség, tolvajok! — ordította.

Sáfrány
Imre
illusztrációja

Hirtelen megbotlott a sötétben és teljes hosszában elnyúlt a földön.

— Segítség, tolvajok — nyögte már csak, aztán elhallgatott.

A két fiú az országotat elkerülve a legrövidebb ösvényt kereste. Elöl Carlos ment, utána Blanco lógó fejjel, engedelmesen, remegő füllel. Mögötte Luis ballagott Joaquin falábat cipelve.

Egy mezei egér kibújt a lyukból s két hátsó lábára állva bajuszát mozgatta és a levegőt szaglászta. Luis úgy érezte, hogy éppen rámeresztli a kis szemét, s bizonyára furcsállja, hogy mit csinál ő Joaquin falábal. Egyszerre lelkiismeretfurdalást érzett.

— Carlos — szólalt meg végül —, nem volna jó, ha visszavinném a falábat? Nem maradnék el sokáig...

Carlos vállat vont.

— Hogy üldözőbe vehessen minket? Nem! Add ide, ha nem bírod tovább vinni.

Majd odakötötte, úgy, ahogy tudta, Joaquin falábat a szamár hátára.

— No így... most aztán siessünk. Az amerikai képes még egy másik fiút felvenni, ha nem érkezünk időben.

— Mit gondolsz — szólalt meg váratlanul Luis —, ad neked az a te amerikaiid legalább ezer pezetát?

— Igen — mondta Carlos. — Ezek nem is tudják, mit kezdenek a pénzükkel ott Amerikában. Nem úgy van ám ott, mint nálunk Spanyolországban.

Blanco hirtelen megállt. Patájával kapt az összeszáradt trágyában. Láthatóan éhes volt, de mégsem tudta rászáni magát, hogy a trágyából húzza ki azt a néhány szalmaszálat.

— Előre! — kiáltotta Carlos.

— Sietnünk kell — tette hozzá Luis.

Blanco végre rászánta magát, undorodó pofával kihúzta a szalmaszálat és lassan rácsálni kezdte.

Carlos oldalbarúgta Luis, vállát nekiléve, lökött egyet rajta. S Blanco megrágya az utolsó szalmaszálat, elindult. Lassan, meg-megállva és ásítózva.

— Ez nem akar sietni. Sohasem érkezzünk oda — mondta Luis.

Ebben a percben két rendőr bukkant elő a szomszéd sikátorból. Luis, akit nagyon izgatott az idő múlása, eléjük szaladt.

— Hány óra van, kérem szépen? — kérdezte.

— Hét óra.

A fiúk elindultak, az idősebbik rendőr megállította őket.

— Mit keres az a faláb a számár hátán?

— Semmit — válaszolta Carlos s a rendőr és a számár közé állt.

— Pihen — mondta Luis elhamarkodottan.

Az öreg rendőr nyakoncsípte és két lépéssel odébb tette a számártól, amely torkaszakadtából ordítani kezdett.

— Tudni szeretném, honnan hozzátok és hova viszitek ezt a falábat.

Carlos elátkozta magában Joaquist a falábával együtt.

— Ez a nagyapám lába — mondta mőgorván —, és a szígyártóhoz visszük, hogy kicserélje rajta a szíjakat.

— Nyilván elkoptak a szíjak — mondta az öreg rendőr és folytatni akarta útját. Most viszont a fiatalabbik fordult Carloshoz:

— És a számár is a nagyapádé?

— Igen.

— Hogy hívják a nagyapádat?

A fiatal rendőrnek csúnya kis szemei voltak. Gödröcske volt az állán, sűrű, göndör haja benőtt a homlokába.

— Rodriguez — mondta Carlos. — Juan Rodriguez.

„Milyen buta” — gondolta Luis. „A rendőr nem tudhatja, hogy a nagyapánk halott.”

Megpróbálva kiigazítani bátyja butaságát, váratlanul kijelentette:

— Joaquinnek hívják a nagyapánkat.

„Joaquin legalább él” — gondolta magában.

— És miért nem hívják Vicentének, Basilionak vagy Alfonzónak? Ti loptátok ezt a számarat! Kövessetek!

— Várj egy pillanatig. Ez a számár olyan kezes, mint egy disznó. Mit vesződjünk vele?

A fiatal rendőr jól szemügyre vette Blancot. Habozott.

— Nem szeretem, ha tréfálkoznak velem — mondta végül.

Meglazította puskája szíját, az egyik kezével Carlóst markolta meg, a másikkal Luist és magával vonszolta őket.

A rendőrség udvara nagy volt és árnyéktalan. Carlos a kútkávéra ült. Úgy érezte, hogy minden erőfeszítése hiábavaló volt, hogy összezerzta, megsemmisítette a Sors. Luis viszont, aki mindig türelmes volt, most forrt a türelmetlenségtől.

— Nem lehet több hét óra tíznél vagy tizenöttnél. Van még időnk.

— Ne mozogj már, te kölyök, mert szédülni kezdek, ha rádnézek — kiáltotta az öreg rendőr.

Puskáját a falhoz támasztotta és egy fábori széken ült. A fiatal állva maradt. Vigyorogva mutogatta rossz fogait.

— Majd megkeressük azt a ti nemlétező nagyapátokat, ne féljete, nyavalyások. Megkeressük, amint a hadnagy úr megjön.

Perez hadnagy végre befutott. Rosszkedvű volt. Előtte való este száz pezetát vesztett kártyán. Reggel pedig megvágta az állát.

Blancora nézett és a gyerekekre.

— Hát ez meg micsoda? — kérdezte.

Az öreg felugrott. A fiatal jelentést tett és hozzáfűzte:

— Jónak láttam, hogy elővezessem őket.

— Ó, te jónak láttad. A számarat és ezt a két taknyost? Túlbugzó vagy, Pedró! Már régen észrevettem.

— Hadnagy úr, kérem, biztosan lopták a számarat!

— Lopták? — kérdezte a hadnagy.

Kigombolta gallérját, megtapogatta megvágott állát.

— Marha! — ordította el magát váratlanul. — Miért lopták volna? Tisztán meg sürgősen az udvart ezektől a taknyosoktól, a számártól meg a ganéjától! Lökd ki őket azonnal!

— Pontosan hét óra negyven perc — mormogta Luis. — Ha nagyon sietünk, még odaérhetünk.

A villamosok, amelyek úgy meg voltak tömve, hogy az utasok a lépcsőkön lógtak, a sietségtől eszeveszetten rohantak a városban. Az összes vakok kint voltak már és lóbálták a sorsjegyeket a járókelők orra előtt. A cipőtisztítók is megszállták a járdák mind-

két szélét gyermekporsókhöz hasonló ládáikkal. „Cipőtisztítás, cipőtisztítás!”, kántálták szüntelenül. Egy vén cigány kintornáját nyekergette. Egy asszony csecsemőjét a hátán cipelve fűgével teli rozszant gyerekkocsit tolt maga előtt.

— Csak egy pezeta, tessék venni!

A San Juan de Dios templom hangjai megkondultak. Az asszony megállt és keresztet vetett.

— Előre, Blanco! — szólt a számárra Carlos, s alig sikerült időben kikerülniök a gyerekkocsi asszonyt.

Blanco nyitott pofával, a kövezeten ügyetlenül csúszkáló patáival igyekezett sietni.

Egyszerre csak lecsúszott Joaquin falába és ütögetni kezdte az oldalát. Egy nagy fekete gépkocsi bukkant elő egy szűk utcácskából, mint egy vak állat s néhány imbolygó cikcakkot leírva Blanco felé iramodott — Blanco felé, amely most mozdulatlanul elmélkedett, valószínűleg arról, hogyan szabadulhatna meg a falábtól.

— Hátra! — visította rémulten Luis. — Hátra, Blanco!

Megragadta farkát, de hiába próbálta fölhúzni a járdára.

Luis kiáltása panaszosan visszhangzott Carlos fülében. Hátrafordult és látta, hogy Blanco a hátán fekszik, négy lába az égnek mered, pofája pedig a porban. Carlos összeszorult szívvel, levegő után kapkodott.

— Vége van a szamaratoknak — mondta egy parasztember, miután Blanco fölé hajolt és megtapogatta a hasát. — Igen, vége — ismételte meg szinte elégtétellel. — Pedig kár, szép állat volt.

Carlos is Blanco fölé hajolt és megtapogatta a hasát.

— Ne bántsd — szólt rá Luis. — Biztosan fáj neki.

Carlos mindkét öklével a mellét verte. — És nekem, Luis, mit gondolsz? Nekem is fáj, nekem is!

— Hagyd békén kimúlni — szólt rá csendesen Luis.

Lehajtvá fejét hozzátette:

— Tévedtél. A pilári Szűz nem adta neked Blancot. Ha neked adja, ez nem történt volna meg.

Mintha meg akarta volna cáfolni Luis szavait, Blanco megrázkódott, lassan felállt és elindult.

— Mégis nekem adta! — Ordította Carlos diadalmasan. — Blanconak semmi baja!

Gyorsan fölkapta elvesztett gumicipőjét és mezítláb ugrándozott a számár mögött, Luis követte.

Néhány lépés után Blanco megállt. Ingadozott és remegés futott végig a testén.

— Előre, Blanco, csak még egy kicsit — könyörgött Carlos. — Már majdnem a Plaza de Gracián vagyunk.

Blanco szomorúan nézett a fiúkra. Lábai reszkettek. Oldalára borult, fejét a járda szélére fektette. Lecsukta a szemét. Szürke orrcimpái kitágultak, majd lelohadvá eltakarták fogait. Nem mozdult többé.

— Most az egyszer biztosan kimúlt — mondta Luis.

Carlos is megerősítette.

— Igen, kimúlt. És az amerikai azt mondta: „Számár nélkül kár fáradnod”.

A gyerekek hallgattak egy pillanatig. Luis felnyalabolta Joaquin falábat.

— A lábnak semmi baja. Visszaadjuk Joaquinnek. De hogy adjuk vissza Blancot?

Carlos nem válaszolt. Görnyedten ült a járda szélén és lábujjával sokáig turkált a porban.

— Mandulát kell majd árulni — mondta végre.

Sésics Vera fordítása

